
TERTÚLIA DITIRÀMBICA

TERTÚLIA DITIRÀMBICA
sobre TEMES HUMANS

FILOSOFIA CASUAL
a partir de PEL·LÍCULES, GRAFISMES o
DISPARADORS ESTRANYS

Tema 28: Hedonisme capitalista, dissolució de la família, vellesa eixamplada — contradiccions impossibles.

De la mà de Marta Matute Yo no moriré de amor (2026)

Xavier Cabús

El dia 22/01/2012 la premsa mundial recollia — amb menys horror, diria jo, que el que faria per al cas— que Taro Aso, el ministre japonès de finances, havia declarat que, en benefici del cos

social, calia que els vells amb malalties terminals, oneroses per a l'estat, s'afanyessin a deixar morir els seu cos individual; ja a l'any 2008, quan era primer ministre, el mateix personatge havia afirmat: *Veig gent de 67 o 68 anys constantment anar al metge. ¿Per què haig que pagar per les persones que només mengen i beuen i que no fan cap esforç?*.

Japó és l'estat més envellit del planeta. Espanya, però, 14 anys després de les declaracions de Taro Aso, està molt a prop de seguir les passes del Japó, convertint-se pràcticament en el seu reflex europeu, amb una de les taxes de natalitat més baixes del món —1,1 fills per dona—, una xifra que fins i tot se situa lleugerament per sota de la del Japó —~1,15—.

Les causes són evidents: la substitució de l'elogiada família nombrosa en el franquisme, monolítica i jeràrquica, per la família monomarental, amb un fill per dona, producte de parelles que duren a Europa de mitjana 14 anys, i cada vegada més sovint engendrats per dones soles a partir d'inseminació artificial. És una conseqüència natural: l'individualisme hedonista del capitalisme, i la introducció de la dona en la maquinària productiva han convertit la família en un caprici, en una *experience* més.

Quines conseqüències propiciarà el fenomen?:

Tornem al Japó: és conegut que el sacrifici individual en benefici de la col·lectivitat forma part de les seves regles morals, i no només pel codi samurai; fins al segle XIX en la vida rural

japonesa, a causa dels molt limitats recursos, es practicava l'*ubasute*, consistent en l'abandonament dels vells per a deixar-los morir en arribar als 70 anys. Hi ha un document —*La balada del Narayama* (1983) Shōhei Imamura— que retrata un fill reticent a dur a terme amb sa mare aquest hàbit, i de les conseqüències que comporta.

[Penjo la pel·lícula a internet, per si a algú li interessa; no la projectarem prèvia a tertúlia https://drive.google.com/file/d/13p6NWu_6aouWNLt_WmYQvTfzQ_-XoxJI/view?usp=sharing]

L'individualisme occidental no reclama de ningú — ara per ara— aquest tipus de sacrifici: la nostra mentalitat procedeix de segles de tradició cristiana —en la qual un home no és considerat amo de la seva vida (la vida és un regal de Déu) i el suïcidi és un pecat mortal—, per la qual cosa immolar-se no té la mateixa consideració entre nosaltres que al Japó o que a l'Islamisme [vam tenir un bon tast, però, del menyspreu per la vida dels avis, quan la passa de COVID].

Considerem, en canvi, quines disfuncions socials genera a casa nostra l'increment de l'esperança de vida, amb la dependència que la senilitat arrossega, sumades a la davallada de la natalitat: cost de les pensions; increment de la despesa sanitària; allargament del cicle de transferència generacional del patrimoni —els fills hereten quan són ells mateixos ja a les portes de la vellesa—; vells molestos per tal com són els propietaris —rendistes— dels pisos que lloguen als joves que arriben a l'edat d'independitzar-se; gestió de la dependència.

Atesa l'obscena polaritat de renda que regeix les nostres societats, resulta que al 10% més ric no pot oferir-li el mercat ja res que no tingui; llevat de l'allargament de la vida. La despesa en investigació al respecte és brutal —telòmers, tractaments genètics, farmacopea, trasplantaments, criogènia...—; i mentrestant es discuteix la possibilitat de mantenir les pensions i hi ha qui propugna reduir als vells —pobres— a una economia de mera subsistència. El temps de vida —la seva substància— reduïda a aspectes comptables: d'acord amb les regles del capitalisme, només hauria de viure tant com pugui allargar-ho qui s'ho pugui pagar, però no els paràsits socials —com volia Taro Aso—: morts induïdes en pro d'un sistema de desigualtats. Quan els republicans que han votat Trump qüestionen el dret universal a la salut —només els *winners* que poden pagar-s'ho tenen dret a viure—, estan dient amb eufemisme exactament el mateix que el ministre japonès: la vida dels pobres no és mai una finalitat intrínseca; és només un mitjà per a la producció social de la vida dels rics.

Contextualitzada la situació, provarem d'enfocar-la des d'un catalitzador: Qui és que ha de cuidar els vells? L'estat o la família? De quina manera lligar l'hedonisme i el

consumisme capitalista, que exalça la juvenesa i defuig el sacrifici, amb la degeneració i amb la dependència pròpies de la condició senil?

Hi ha una pel·lícula recent *Yo no moriré de amor* (2026), guió i direcció Marta Matute, excel·lent en el seu hiperrealisme, que narra la situació de una noia de 18 que ha d'aturar el seu impuls vital a causa de la demència i de la dependència dels seus pares envellits: podem contemplar-hi com la vellesa s'allarga, la demència és progressiva, la família —els fills— són la unitat de cura, i el cuidador es converteix en subjecte sacrificat. No és el context de *La balada del Narayama*. Aquí no hi ha comunitat, ni ritual, ni mecanisme social: aquí la dependència creix i el cuidador queda atrapat entre l'amor i l'esgotament. Una situació que gairebé tots hem patit, o patirem, des d'un costat o bé l'altre. Les residències d'avis per a gent pobre són insuficients, precàries, industrials. Abandonar-hi un avi demenciat, desorientat, vulnerable i sofrent es un veritable abandonament, un exili a l'oblit, no pas un ritual social.

Aquesta circumstància vull discutir:

- A) L'impossible encaix entre el capitalisme hedonista que exalta la joventut, la productivitat, el consum; i la vellesa expulsada del relat central.
- B) La medicalització extrema, que ens allarga la vida més enllà de la capacitat de la comunitat per sostenir-la.
- C) L'estructura familiar en el tardo capitalisme: fills únics, parelles sense fills, monomarentalitat, mobilitat geogràfica.
- D) Individualisme: a manca de tribu o de família extensa, de prou fills per a repartir la càrrega, la cura ja no és col·lectiva, és privada.
- E) Residències com a mercat: quan la dependència es converteix en negoci —i, sovint, en horror.